

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi polji, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, narcčnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 20.

V Ljubljani 15. oktobra 1873.

Tečaj XIII.

O nagibih nramnega življenja.

Kazen ima namen, otroka pripeljati tje, da storjeno napako spozna, ter jo studí. To je veliko, prav veliko, pa ni še vse. Naš cilj mora biti ta, voditi gojenca tako, da se navzame takih mislih in čutil, ki mu bodo moč dajale in ga vodile v bogoljubno djanje. Kateri so pa primočki v to, in kakošni so? Otroku povemo, da dobro djanje ima dobre nasledke, hudo pa hude. Ali pa otrok pri svojih delih sploh misli na nasledke, ali si vselej živo pred oči stavi, kaj ga čaka za njegovo djanje? Prav iz tega pa izhaja dolžnost, da obračamo otrokov pogled tje, kamor se navadno otrok ne ozira, v prihodnjost; kajti bistveni del človeškega izobraženja je prav ta, da gledamo v prihodnjost.

Prašajmo pa vendar sami sebe, ali se pri svojem djanji in nehanji oziramo vselej v prihodnjost? Da bi pač tako bilo! A vendar smo se od mladosti učili, da za dobrim pride dobro, za hudim pa hudo; gotovo smo že to sami tudi skusili, pa hudo nas le prehití in včasih pozabimo vseh svojih dobrih sklepov.

Tako premišljevanje samega sebe nas pa uči, da spoznanje dobrega in hudega nima že vselej toliko moči do človeka, da bi ga varovalo hudega, in napeljevalo k dobremu.

A nikakor pa nimamo tako opominovanje za odveč, marveč moramo pri poduku vselej tako ravnati, da si otroci zapomnijo: za dobrim pride dobro, za hudim pa hudo, in dokler še otrok nima dosti razuma, ga tudi drugače podučevati skor ni mogoče. Kaj bomo rekli n. pr. otroku, kateri si z nožem igra?

Ako pa ta nagib ni vselej dovolj močan, iščimo drugega. Ljubezen pravijo nekateri je ta močen nagib, ki podeli človeku moč in stanovitnost v krepostna djanja. Ljubezen je močna kakor smert. Zato skušajo nekateri gojitelji pred vsem, da si pridobe ljubezen, serca svojih gojencev, — naj velja kar hoče. Toda nevarno je, iskati si ljubezen po vsaki ceni, taka ljubezen se zverže v zaničevanje in gerdo nehvaležnost. — Recimo pa, da si je gojitelj pridobil ljubezen na pošteni način, ker ima izverstne lastnosti na duši in na telesu. Kateri pa je nasledek take priserčne notranje zveze med gojiteljem in gojencem? Skoraj da je čudodelen. Otroci na besedo ubogajo tega, katerega ljubijo, vse store, kar vidijo, da mu je ljubo, pa le toliko časa, dokler imajo tega pred sabo, ki ga ljubijo, ko pa neha ta vez, takrat bo dostikrat komaj poznati gojence, tako se bodo spreminili. To se vidi marsikje pri učiteljih in učencih. So namreč taki učitelji, kateri si prav posebno znajo pridobiti ljubezen učencev, učenci so pridni in ubogljivi, dokler imajo ljubljenega učitelja pred sabo; a naj stopi drugi v šolo, prejšnjih otrok ne bo poznati. Kje je tukaj dokaz pravega nravnega življenja; vsa taka krepost je le odvisna od časov in okoliščin.

Upamo pa vendar, da nihče ne bo mislil, da ne spoznamo moč in vrednost ljubezni pri odgoji, samo povedati smo hoteli, da ljubezen, katera veže gojenca na gojiteljevo osebo sama na sebi, brez drugih nagibov ni dovolj močna in terdna, varovati gojenca hudega in ohraniti ga na stezi pravice in nravnega življenja.

Kateri nagib je pa vendar dosti močen, človekovo voljo vztrajno v dobro napeljati, in jo ubraniti hudega.

Častizelnost je po mislih nekaterih tisti močen nagib. Dostikrat se zgodi, da ljudje pridobiti si slavno ime, dopernašajo djanja čudovita in skoraj nemogoča, tedaj skušajo nekateri gojitelji prav ta nagib izbuditi, in tako napeljati gojenca, da iz vse duše in vse svoje moči hrepeni po tem vzoru, — po slavi in časti. Navadno pravimo otroku: Sramuj se, kdo bo storil kaj takega? ali ga pa spodbujamo rekoči: Glej, kako dela ta ali uni, saj ne boš pripustil, da bi te prekosal, ali ga pa svarimo, ko mu pravimo: kaj bode ta ali uni rekel, ko to zve od tebe! V šoli pa imamo celo versto takih pripomočkov. Otroke vverstimo po zasluženji, pridne zapisujemo v posebne bukve, odličnim dajemo darila i. dr.

Resnično je, da se s tim zbuja delavnost in marljivost. Otroci, kateri se tako dadó voditi, so dostikrat nenavadno pridni in delavni; vsakteri tudi spozna, da pri čutnih bitjih, kakoršni smo sploh ljudje, prav posebno pa še otroci, morajo biti tudi čutni nagibi, saj se tudi najvišji gojitelj človeškega rodu takih pripomočkov poslužuje, a vprašati se pa vendar moramo, ali ta nagib že zadostuje, človeka priganjati v

vseh okolščinah v zvesto spolnovanje božjih zapoved, tedaj tudi v nravno življenje? Zelo dvomimo! Ali je zemsko življenje res tako, da spozna in obdaruje pridnost in delavnost? Kaj pa potlej, ako človek za nesamopridno delavnost ne žanje drugega, nego nehvaležnost in zasmehovanje? Ali ne bodo človeku tako odgojenemu že tačas moči opešale, ko bode dvomljivo, bo li prihajalo njemu korist ali kvar iz pridnosti in delavnosti? Ako ta nagib prepogosto in enostransko rabimo, — govorimo le od zle rabe, — jasno je kot beli dan, da izrejamo le ljudi, ki bodo pri vsaki priliki prašali, pa kaj dobim za to, če tako in tako ravnam?! Požertovalno delavnost bodo poznali le po imenu, smešni jim bodo tisti, ki ravnajo iz nesebičnosti. — A povdarjamo še enkrat, mi govorimo le o zli rabi, in takih nagibov se mora gojitelj pri odgoji ravno tako posluževati, kakor zdravnik strupov; za posamezne primerljeje so izverstni, in navaden pregovor že pravi: Gorje človeku, kateri sram zgubi. — Le varno in v pravi meri se poslužujmo tega pripomočka, ker sicer zamori naj blažja dušna čutila: ljubezen in prizanesljivost, in zbudi naj hujše strasti: sovraštvo, zavid, jezo in maševanje. Gojitelj pa naj nikar ne pripisuje djanju, ki izvira iz slavohlepnosti, kako posebno ceno in vrednost, in naj nikar ne misli, da bode ta nagib že dovolj močen, človekovo nravno življenje stanovitno vravnati. Kaj že pravi pregovor, od ošabnega?

Bodimo resnični, ter odgovorimo sami sebi na to vprašanje, ali pozna svet vzlasti naš vek drugačne nagibe od ravnokar naštetih pri izreji mladine v nravno življenje? Ali se bomo pa potem čudili, da je tako na svetu? Je li djanje pošteno ali nepošteno, kdo praša po tem, da le kaj hasne! Vse se uklanja le srečnemu, mogočnemu, vse ga hvali, in v zvezde kuje; po sredstvih, po katerih je ulovil to srečo, kdo bo tako naiven ali smešen, da bo prašal?! Zadovoljni smo, ako ulovimo le senco dobrega in krepostnega življenja, dalje po navadi že ne gremo. Saj je že to zadosti, da je človek čislán in spoštovan pred ljudmi, a pred očmi tega, kateri preskuša človeška serca, smo komaj začetniki na potu navnega življenja.

V drugih vednostih tirjamo temeljito znanje in grajamo poveršnost, začnimo tudi enkrat svoje gojence vaditi, da ne bodo le na videz dobri in njih življenje brez graje, da ne bodo zadovoljni le s senco resnice, marveč učimo jih, da si bodo prizadevali za resnico in krepost v vsi njeni lepoti in krasoti.

Kateri pa je tisti nagib, kakošno sredstvo je dovolj močno in stanovitno, da napeljuje človeka v nravno življenje in ga ohrani na poti pravice in resnice. Ta nagib je v kerščanski veri, in „vera“ to je močno sredstvo. „Pravičen moj iz vere živi“.

Starši, podpirajte učenike!

(Konec.)

„Ni navada, da bi učenika zmirom hodili vprašati, tudi nočemo gospode zmirom nadlegovati.“ — Takih nadležnosti, dragi moji! se učeniki nič ne bojimo, radi vam bomo razjasnovali, česar bote želeli, tudi nam je na tem, da iz vaših otrok kaj postane, in nam ni vse eno, ali otroci kaj znajo ali nič, ali so lepega vedenja ali razuzdani. Mi učitelji poznamo svoje dolžnosti; odgovorni smo Bogu in svojim prednikom za učenje in obnašanje vaših otrok, tedaj podpirajte nas, a mi bomo pa vas, šola in dom naj vzajemno delata, in le potem je pričakovati kaj prida za mladino.

Še marsikaj bi rad povedal, kar se tiče npravne odgoje vaših otrok, toda v kratkih versticah se ne da vse povedati, vendar k sklepu še nekaj.

Starši in vsi rejniki prav dobro veste, kako smemo, kako ne smemo otroke v šoli kaznovati, tedaj o tem ne govorim dalej; a gotovo ne veste, ali o svojem času nočete vediti, kako neznansko razposajeni, prepirljivi, neubogljivi in jezični so dostikrat vaši otroci, koliko napak, da ne rečem hudobij, je že videti nad paglavci pri 6 ali 7 letih. Vi gotovo ne verjamete, kolikrat in kolikrat mora učitelj opominjati, svariti, da! prositi — kdo se bo tedaj čudil, da se nazadnje naj bolj poterpežljivi človek vsega naveliča, in se razjezi.

So pa nekateri, ki doma svoje otroke z naj ljubeznjivimi priimki pitajo, na herbet otrok ali kamor koli, da nič ne dé, vsipljejo se bunke, kakor toča ob hudem vremenu, — a taki starši postanejo sila rahločutni, močno jih serce zabolj, slišati da je učenik njih otroka pokregal, v kot postavil ali za nekaj časa v šoli prideržal, ali celo enmalo po koži potipal. — To je vendar jasno kot beli dan, da se brez kazni ne shaja pri otrocih, da se mora šola kot odgojilnica po previdnosti posluževati tudi pokoril, da mora za čutnega človeka, ako drugo ne pomaga, tudi čutljiva kazni biti. Ako je pa to resnično, mora vsak pameten človek spoznati, da starši sila napačno ravnajo, kedar svoje otroke zagovarja in se hudujejo nad učenikom, slišati, da je bil njih otrok kaznovan ter učenika vpričo otrok in pred vsem svetom obirajo, iz komarja narejajo slona — a ljubeznjivi otročiček se skrivaj v pest smeja in duhta, kako bo zana-prej še bolj živo nagajal in učitelju, ali pa skerbnemu ateju in dragi mamiči še večjo sitnost in težavo napravljaj. Ni tedaj čuda, da učeniki v takih otrocih vidimo svoje naj hujše trinoge, in pri takih otrocih svoje zdravje počasi zgubljam, ter dan za dnevom traja ta nejevolja in dražljivost pri terpinih — učiteljih, to pa človeka poslednjič vendar le ugonobi in pod grudo spravi.

Primerilo se je že, a ne pisatelju tega sestavka, da je učitelj otroka za uho prijel, ker pa ni bilo ničesa pokazati, nareže si ljubeznjivi dečko uho s sklepcem, da pride tako okervavljen domu.

Tedaj, starši! ako mislite, da se je vašemu otroku krivica zgodila, pojte sami k učeniku in poprašajte ga, kaj je bilo, kaj se je otroku zgodilo? tam bote resnico zvedeli. Ako spoznate, da je otrok po pravici in zasluženji bil kaznovan, posvarite ga še vi, in enkoliko kaznujte — a ne preveč, sicer se otrok preveč preplaši — samo toliko, da otrok spozna, da se mu v šoli ni krivica zgodila in da je bil res kazni vreden.

Ako je pa učitelj otroka prehudo kaznoval, — kar ni nemogoče in se včasih po nesreči zgodi, pomislite vendar, kaj se pravi, 60 do 100 otrok v eni sobi podučevati, mir in red ohraniti, in jih vendar le nekaj naučiti, vsako uro sto in stokrat opominjati, svariti; ako dalje pomislite, da gre to dan na dan, dopoldne in popoldne, uro za uro, gotovo ne bote učenika preostro sodili. Sami veste, da vam poterpežljivosti zmanjka, ko imate še le 2 ali 3 otroke pred sabo, zakaj se bote pa čudili, da ima tudi pri učeniku poterpežljivost svoje določene meje. Ako je pa učenik predaleč segel, in se je ravno vašemu otroku kaj zgodilo, storite naj bolje, ako mu to kar na ravnost brez daljnega posredovanja poveste. Učenik bo spoznal, da se je nemara prenaglil ali prehitel, stvar se bo med vama poravnala, in imeli bote več zadostenja in zadovoljnosti, ko bi bili storili še toliko potov. Kjer vlada zmernost in pravo spoznanje in vsestranska pravičnost, poravna se stvar v zadovoljnost obeh strank.

Pa čemu pišem te verstice? Tisti, ki bi bili naj bolj potrebni slišati kaj takega ali enakega, tega ne bodo brali; učeniki, ki bodo morda to brali, sami to dobro vedo; a stvar je ta-le: mi učeniki smo dolžni svetu, vsem kateri se zato brigajo in našim prednikom odkriti naše razmere, govoriti resnico in povedati uzroke, zakaj da mladina slabo napreduje. — Da v kratkem povzamem! Mladina slabo napreduje, ker domača hiša šole celo nič ali jo premalo podpira, mladina ne napreduje, ker starši bi radi imeli npravne in učene otroke, učenik naj stori ta čudež, a oster in pravičen ne sme biti, vse le z lepo. — Fant, le pij, pa pijan ne smeš biti! je rekel kmečki mož svojemu fantu. Pervo je sinek ubogal; pil je pridno, a poslednjič je bil vendar le pijan, vse očetovo opominovanje ga ni varovalo omotice v glavi. — Tako starši z zgledom podirajo, kar z besedami stavijo, radi bi imeli dobre otroke, strah in groza jih spreletava, ko vidijo in slišijo, koliko žalosti hudobni otroci staršem na glavo nakopujejo, a vendar se jim vsakteri zameri, kdor jim otroke strahuje — a kaj rečem — strahuje, zamera je že pri nekaterih takrat, kedar učenik otroka ne pohvali zadosti; otroci zapovedujejo materam, matere pa očetom; očetje pa učenike presojujejo, kakor jih doma slišijo presojevati. Tako je po večjem. Pridenimo pa še to, kar vsak

sam vidi, kdor le gleda z odprtimi očmi, to namreč, da se nejevera in samopašnost in ž njo pa tudi revščina in edinščina čedalje bolj širi, vzlasti med delalci, in imeli bomo pred sabo sliko naše mladine. — Da bi otroke prav izredili, morali bi poprej izrediti starše; to pa učenci ne morejo, to stori le cerkev in država.

O zemljepisnem nauku na srednjih šolah.

(Iz let. sporočila ljublj. višje realke l. 1873 posneto po spisu gosp. dr. Alex. S u p a n - a.)

(Konec.)

Ko sem tako razložil učencem naj imenitnejše vvodne pojmove, mislil sem prestopiti na domovino, na Kranjsko, prepričati se, bo li učenec znal to, kar je v okolici vidil in se načertati učil, tudi iz karte zopet brati in si tako predstaviti neznan kraj po znanem. Pri tej priliki bilo bi mogoče tudi govoriti o ljudstvu, obertnosti in prometu, ne da bi bilo treba pojasnovati učencem zgol novih razmer. — A ni šlo. — Zemljevid Kranjskega v Stielerjevem atlantu ni natančen, stenske zemljevida Kranjskega nimamo, pa mudilo se je, ker učni črtež zahteva pregled prirodoznanstvenega in političnega zemljepisja.

Ker je zemljepisni nauk v 1. razredu le priprava za zemljepisje po drugih razredih, nastane vprašanje, kako se pride naj bolj gotovo do cilja? Ali da se spolnuje učni črtež, da se namreč uči splošen pregled, ali da se z domovino začne zemljepisje. G. pis. je te misli, da naj več zavisi od tega, ako že učenec pozna svojo domovino. Sploh meni g. pis., da se po ljudskih šolah tega ne nauče. (Je pa berž ko ne tudi tukaj velika razlika. Ako dotični učitelj sam razume, kaj se pravi zemljepisje učiti, in to v jeziku pripoveduje, v katerem ga otroci razumejo, ni nemogoče, da bi se učenci naučili kaj zemljepisja svoje domovine. Vr.) Ako pa učenec ne pozna svoje domovine, ga tudi splošen pregled sveta ne bo posebno mikal, ker človek le tam varno hodi, kjer tla pregledati more. Vzemimo, otrok sliši pripovedavati od za-aziaske višave. Kaj si bode nek mislil pod tem imenom, ako ne pozna obkrajnega gorstva in stopnjaste dežele, po katerih se pride do višavja. Ali kaj si more misliti učenec pri imenu srednje-nemško gorstvo, dokler ne pozna njegovih posamnih delov. — Ravno tako težko si učenec Donavo predstavlja, dokler ne sliši od njenih pritokov. Ko bi se pa tako podučevalo, bi tako podučevanje ne bil splošen pregled, ampak že posebno zemljepisje. Kako bi si pa mogel učenec toliko tujih neznanih imen navaditi v enem letu? Koliko vprašanj n. pr. je treba, preden si učenec zapomni evropske reke 1. kam se zlivajo? 2. kje izvirajo? Ali pa 3. vredi jih po ustji in viru! 4. vredi jih po njihovi glavni meri i. t. d.

Le tako je mogoče, da učenci kaj razumejo, ako samostalno stvar obdeljujejo. To pa jemlje veliko časa in risanje moralo bi izostati.

Poduk o domovini ina pa to za se, da učenec, poznavši kako deželo pozneje, ko se uči poznati tuje dežele, lahko primerja. Tak nauk se začne z okolico, na znane reči snuje neznane, in ne obtežuje učenca že na pragu zemljepisja z obilnostjo tujih besedi, katerih se pozneje mora naučiti pa ne v enem letu, ampak v treh. Sicer bi to vprašanje lahko s tem rešili, da bi oboje učili, a zato je pa premalo ur.

Toda s tem, kar smo govorili, še ni opravljeno vse v 1. letu, v drugi polovici se morajo splošni pojmovi bolj vterditi, učenci se morajo naučiti naj imenitnejših reči iz zvezdoznanstva. Sicer eni pravijo, v 1. razred ne spada zvezdoznansko zemljepisje. A pomislimo, kako bi učenec mogel razumeti različno obnebe, ko bi prej ne vedel, da se zemlja razdeljuje v 3 pasove, in kako bi zopet pasove razumeli, ko bi nič ne slišal od sukanja zemlje in njenega različnega stanja do solnca. — Mogoče je, učencem to tako razlagati, da po večjem umejo; kar pa morejo umeti, naj se jim nikar na vero ne pripoveduje. Metoda podučevanja, to je tukaj poglobitna reč, in posluževati se je treba vsih pripomočkov, da je nauk nazoren. Sehacht 7. Aufl. 270 nasvetuje prav priprost aparat, ki prekosi vse dosihmal navadne telurije, kar se tiče praktične porabljalivosti. — A to še ni dosti, razložiti se mora tudi videzna pot solnca okoli zemlje, ker učenec mora najprej razumeti vsakdanje prikazke, za počitovanje tega je zadosti kako večje oblo. Razlika dnevnih in nočnih krogov se da razložiti za kakšen kraj ali tudi za različne širjave na prav pripost način. Postavimo n. pr. oblo tako, da obroč predstavlja obzorje ljubljansko, vtaknjena šivanka tudi bolj oddaljenim kaže ta kraj. Vzemimo potem kos popirja, ki je ravno tako velik, kakor ravnik na obli. 21. sušca in 21. septembra se premika solnce na videz nad ravnikom, krog nad obzornim obročem je dnevni, pod njem pa nočni krog, Ako merimo oba konca s koscem papirja, pa vidimo, da sta oba enako velika. 21. junija je solnce nad povratnikom raka, 21. decembra pa nad povratnikom divjega kozla, merimo zopet in vidi se prav tako, da bi lahko s rokami prijeli, da je 21. junija dnevni, a 21. decembra nočni krog precej večji. Take vaje se ponavljajo v mnogih sostavah, in zmirom zanimivajo učenca, ker sam lahko sodeluje, in veliko reči, katere bi sicer učenec težko razumel, n. pr. kako da je po letu dan tem daljši, čem so kraji dalje od ravnika, predočuje se mu na enkrat, in ko sem (g. pis.) enkrat oblo tako postavil, da je obroč bil nad obzorjem Hammerfest-a,*) najdlji so učenci sami, da se tam po letu en par mescev solnce ne skrije, in lahko so razumeli pravilo dnevne in nočne dolgosti za merzli pas.

*) Naj dalje proti severju ležeče kupčijsko mesto v Evropi (Norwegiji).

O zemljepisnem nauku za 2., 3. in 4. razred g. pis. pravi, da se o njem ne da veliko govoriti, dokler nimamo za avstrijske šole bukev enake Pützovem. *)

Dalje pravi, vsaka celina (kontinent) ima se popisovati 2 dela, na splošnega in posebnega. Popisovati se pa mora zmirom po enih in tistih pravilih, katera se verstoma ponavljajo. Na čelo pa ostane zmirom tisto, učenik naj nika ne govori tam, kjer učenec ravno tako dobro lahko taisto pove. Zato je tukaj naj boljša metoda dialogična. Ako se je učenec v 1. letu naučil zemljevide brati, bo lahko na pametna vprašanja prirodoznanstvenega zemljepisja odgovorjal. (Zakaj bi ne, saj ima zemljevid pred sabo.) Recimo n. pr. da se govori o porazni členovitosti in o morskih bregovih severne Nemčije na podlagi 13. zemljevida v Stierlerju. Lahko tako postopamo: Praša se najprej, kakšno talno naličje ima severna Nemčija. Se ve, da bo učenec rekel, nižava je. Naj potem morske bregove bolj na tanko pogleda, in najdel bo, da se na nekaterih krajih gorski verhovi do morje stegujejo, namreč na Holstanjskem, pozneje mu bo jasno, zakaj da ima Nemško ravno tam glavno pristanišče. Prašajmo pa potem, kje so večji zajedi? Zemljevid pove, da ravno na ustji rek, tedaj morajo tam biti največja pomorska mesta. Ko je učenec spoznal splošni značaj nemških pomorskih bregov; potem naj presoja razliko med bregovi na nemškem in vzhodnem morju. — Izhodno morje ima nizka zanožja, nemško morje jih nima. Poleg brega nemškega morja so frižijski otoki, med kopnim in otoki je ob času odtoka brez vode. Od kod pa pride to? Tega pa precej ne bo vedel, pa kmalo bode razumel, da je viharno nemško morje tako neznansko tukaj razsajalo, in še sedaj razsaja in da so bregovi nemškega morja malo perstopni i. dr.

Ko se je tako poglavje razpravljalo, vzamejo učenci bukve in berejo dotični odstavek. Tudi to je zanimivo, da zopet najde učenec to, kar je poprej bral iz zemljevida, v kratkih besedah v bukvah. Ker je pa to razpravljeno ob kratkem, pa marsičesa ni omenjenega, marsičesa tudi ne razumejo, in ako se uče tega, kar ne razumejo, je pa čudna smes v glavah.

Ako se z vsako učno vajo tako ravna, potem se je učenec veči del tega že v šoli naučil, vadil svoj zemljepisni pogled, tvarino je umno sprejel. Odgovoriti imamo še na vprašanje, kako pa je z risanjem po tej metodi? Da je samo posnemanje iz šolskega atlanta skoz in skoz neplodno delo, to ve vsak strokovnjak. Kdor zamore s prosto roko, ne da bi na list, katerega ima pred sabo, gledal, zemljevid risati, ta ima gotovo zapopadek tega, kar je narisal. (Canstadt, Berlin 1835.) G. pis. priporoča pa risanje dežel začeniši pri sredi, in gledati je pri tem le na to, da so posamezne reči, ako že na prav natančno, vendar v pravi meri

*) Pütz (3 Theil. Coblenz b. Bädeker) združuje zemljepisje in zgodovino.

med sabo izpeljane. Ako se n. pr. narisa srednja Evropa, nemogoče je narediti kaj čisto napačnega, ako so prav izražene reke: Ren, Men in Donava. Tudi to se doseže po priprostem načinu, da le učitelj ni preveč pedant in pred vsem strogo na to gleda, da se narisajo pred vsem naj važnejši zavoji vodnega toka, tako n. pr. pri zgornji Donavi severna zavoja med Sigmaringen in nekako do ustja Aniže in med Molkom in Dunajem. Ravnali (pri g. pis.) smo tako-le: Vzeli smo čerto po zraku od virov Rena do Bazila = 1. Dvakrat tako dolga je navpična čerta od Bazile do Bingene; na čerti, katera pelje med s. z. in s. s. z. noter tje, kjer se reka deli, smo zaznamovali zopet dve edinici, in potem na porazni čerti do ustja še eno. S tem je določen Renov tok, samo da je treba še privzeti dva pglavitna ovinka od severne meri pri Bazili in Bingeni. S tem je pa določen vir Donave. — Potegnili smo porazno čerto in zaznamovali na nji 6 takih edinic. (Tok Donave od virov noter do južnega zavoja pri Vacovem (Waitzen.) Nad drugo čerto pride Ratisbon, med 4. in 5. pa severni zavoj med Molkom in Dunajem. Od Vacove potegnili smo navpično čerto na jug in na njo zopet dve edinici. (Donava od Vacove nekako do izliva Drave.) Potem pa zopet porazno čerto na vzhod s šestimi edinicami, po kateri smo mogli zopet narisati spodnji tok Donave. Po Ratisboni na Donavi in Mogunciji na so-točji Mena in Rena se da narisati lega Smerčine in tok Mena in s tem tudi tok drugih voda in lega posameznih delov nemškega srednjega gorstva. Gore se zaznamujejo s čertami, katere naznanjajo mer.

Risa se lahko med razlaganjem učne naloge, a pri tem naj se nikar ne pozabi omeniti, da risanje ni glavni nalog zemljepisnega nauka, marveč je le pripomoček, da se naučeno bolj živo v spomin vtisne. Ako pa učenik med predavanjem kar risa, učenci pa za njim, je to le mehanično delo. Pglavitno ni to, da si učenec veliko v glavo vbije, marveč da se mu razum razvije, in se odgoji v samostalno mišljenje in to vodilo mora zemljepisec zmirom pred sabo imeti, ker ložej, kakor učitelj drugih nauk naučenje zgol na pamet tirja. Risanje služi le v to, da se spomin podpira, tedaj nam je vse ljubo, kar risanje zlajšuje. Dr. Langensiepen pravi: Vse naj se tako zapiše, kakor je na atlantu. Tedaj naj se napravijo krajne mape (Situations-Tabellen), katere se lahko tako izpeljujejo, da postane iz njih učna knjiga, katera predstavlja atlant od strani do strani. Da tukaj lega ne more prav natančna biti, razume se, ker se stvar ne da tako na tanko zapisati, kakor narisati. (Priloženi ste sporočilu dve taki mapi pirenejskega polotoka. Ena ima prirodoznanstveni, druga političen del.) Kakor rečeno, te mapi niste risani ampak pisani. Razna tla (višavje, nizavje) so izražene z rasno pisavo, rek ni notri. Drugi, političen del ima pa imena mest. — Korist takih map ali tabel je ta, da predočujejo popolno mapovanje in se prav priprosto dajo

speljati. Za vsako deželo naj se napravite dve mapi, prva bi imela tla, druga pa kraje zapisane s čerkami.

K sklepu govori g. pis. od zemljevidov. Zemljevidi so mu tisti naj boljši, kateri fizikalne reči naj bolje izražujejo. Stenske table naj nikar nimajo nepotrebnih posebnosti, pred vsem pa ne spisanih imen. Sydovove stenske table mu najbolj vstrežajo, tudi Sydovov atlant mu bolj dopada, kakor Stielerjev, ker ta ima preveč imen, potem se pa tla premalo poznajo. Tako imenovane svitlo pisane vzvišene zemljevide (Photo-Reliefkarten) pa g. pis. popolnoma zaverže, ker pravi, da senčevanje povsesij preveč enostransko izražujejo, tla se ne poznajo, in učenci so potem vsi zbegani. — Zgodovinar bi ne mara raj imel Stielerja — ker ima skoraj vsa zgodovinske imena, dasiravno so danes brez posebnega pomena.

S tem končam svoj posnetek. Kdor more, naj bere nemški original. Vsaka prestava ostaja več ali manj za originalom.

I. Od kod perst?

Kmet obdeljuje zemljo in živi od njenih pridelkov, komaj pa misli, od kod je prišla perst na njego njivo. Brezdvomno so bili časi, ko ni bilo persti; takrat je bila vsa zemlja golo skalovje, kakor še sedaj goli verhovi naših grintovcev. Tam gori so prostori, kjer ni pešice zemlje, na drugih se nareja, zopet drugod jo je že toliko, da rastejo rastline in živé živali. Tam vidimo, kako se počasih nareja perst pred nami, in kako se je narejala v starodavnih časih po vsem zemljinem poveršji.

Skale videti nerazdorljive, ne morejo na dolgo ustavljati se zraku in vodi, zmerzlini in toploti. Z ostrim zobom glodajo velikanske skalnate skladove. Skale so sestavljene iz raznih rudnin, nekatere se raje, druge neraje razkroje. — Perve najprej sphernejo, naredé se razpokline, kamor silita zrak in voda; le-ta kamen napoji, potem po razpokah zmerzne, in kakor s številnimi zagozdami kamen razžene. — Zmerzal je po visokih gorah vse leto, zmerzlina leze čedalje bolj v skalovje in odlomi od časa do časa cele plasti, ko je že poprej zerno za zernom spodjedla. Zmerzlino pa jako podpirata tudi kislogaz in ogelnjo gaz, ki se nahaja v zraku, v deževnici in znežnici.

Ako tedaj zmerzlina, zrak in voda skalovje razdrobé, pa pravimo, kamen spherne. Nekatero skalovje, posebno pa škerlovje, spherhnuje prav očividno, drugo je bolj terdovratno, pa se vendar le ne ubrani.

Kaj pa je s spherhnenim skalovjem v visokih gorah. — Nekaj ga tam gori spersteni, nekaj ga pa pride bolj ali manj razdrobljenega v doline. Ko pa skalovje razpada, že se naseli rastlinstvo naj nižje verste,

— lišaji. Te rastlinice so zadovoljne z vodo, katera jih napaja, z zrakom, z gorkoto in s tanko plastjo skale, na kateri rastejo. Ko so pa lišaji se začeli, še pomagajo kamnje drobiti. Vodo dalj časa zadržujejo, poslednjič odmerjo in strohne, iz njih pepela izrastejo novi večji lišaji, kateri zginajo enako prvim. Ko kamnje čedalje bolj razpada, nabira se čedalje več persti, in že raste po skalovji mah in trave. Kamnje se čedalje bolj razpokava, koreninice lezejo v špranje med skalovje, in zadržujejo ogelnokislino na kamnji. Rastline razpadejo, in ta razpadnina se meša s skalnatim prahom, iz katerega so vzrastle, veter prinaša seme večjih rastlin, germov ali nizkih dreves, in zemlja je že toliko pripravljena, da morejo rasti.

Tako se nareja še dan danes v gorah in povsod redivna zemlja iz sperhnjenega kamna in trohnečih rastlin, k temi pridejo pa še ostanki večjih ali manjših živali, in tako se je naredila od nekdanj vsa perst po golem skalovji, iz katerega je postala celina. Ako je bila ravno zemljina plast dolgo časa le tanka, množila se je vendar le neprestano, preživela ali ohranila čedalje večje rastline, kakor resje in praproti. Te odmerjé, strohné, na njih trohnenini vzraste germovje in poslednjič celi gozdi.

Nikar pa ne mislimo, da je vsa perst iz sperhnjenega kamnja, rastlinskih in živalskih ostankov tudi tam se naredila, kjer je sedaj. A to ne! Veliko persti, pa tudi peska, sipe in večjih ali manjših kladov, kateri so potem spersteneli, je prišlo iz visokih gora. In tako je še dan danes. Gore počasi razpadajo. Kar je razjedla voda in zrak, in zmerzlina odlušila, to valé deloma v dolino gromeči plazovi in razjarjeni hudourniki. Ob hudi nevihti, in posebno ko se spomladi sneg taja, curlja od vsih gorskih verhov čez skalovje, in voda odnaša perst, pesek in ga donáša v strugo gorskih potokov. Le-ti naraščajo, neso naprej perst in pesek, valé kamna, spodkopavajo mehke in terde skale, na njihovem dolgem toku se te brusijo in dergnejo; iz tega postane pesek in glen, ob poplavih ga puščajo vode po nižavah, navadno pa ob bregovih in pri izlivu. Taki naplavi so čedalje večji, od začetka raste na glinu ali pesku le ločje ali verbičevje, sčasoma se pa naredi rodovitna zemlja.

Ravno tako so v nekdanjih starodavnih časih razsajale vode po vsi zemlji, pokrivalo so večino zemlje, drobile skalovje in kamenje in ko so odtekale, pokrivalo so doline in nižave s sipom, peskom in grezjo. Večidel zemlje, po kateri se sedaj orje, je naplav iz višav in nas spominja silnih prevratov, ki so se godili na zemljinem poveršji. Vsa savska dolina, sorško in ljubljansko polje, šempetersko predmestje in Poljane noter do Podgrada so savski nanos iz gorenških planin; kakor je pri nas, tako je tudi drugod!

2. Različna perst.

Vidili smo, da je perst iz sperhnjenega kamnja; pomešana je več ali manj s živalskimi in rastlinskimi ostanki (gnjilovino). Ker je pa kamenje zelo različno, ni drugače, da more perst biti tudi različna. Peščenec sperhne v drugačno perst kakor apnenec, ta zopet v drugačno kakor granit ali ilovnati skerlovec. Redko kje pa se nahaja sperhnjenina le enega samega kamenja sama na sebi, ampak starejši in mlajši naplavi so navalili perst na perst, ali so jo več ali manj med saboj pomesili.

Natančno preiskovanje nam kaže različne dele vsaktere persti. Razločimo pa troje pglavitnih delov, ki prevagujejo: pesek, ilovico in apno, in po teh tudi imenujejo zemljo ali ilovnato, ali apneno ali peščeno zemljo. Zmes je pa v ravno tej zemlji ali persti zopet različna. Poglavitni deli so zgol sami redko kje, pa bi bili tudi čisto nerodovitni, navadno so vsi trije, redkokrat le dva pomesena. (Dalje prihodnjič.)

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominek po prisloviski latinski: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

26. dan avgusta. (V delegaciji.) Da bi vidil in vedel, kje in kako obravnavajo poslanci obeh državnih strani, cis- in translajtanskih, svoja vzajemna državno-gospodarska opravila, podal sem se bil danes k dotični seji v dvorano deželne hiše, katera stoji v dovolj tesni ulici v notranjem mestu. Škoda, da ta lepa sgrada ne kaže svojega zalega lica na kakem bolj odpertem kraju. — V delegaciji prerešetovali so ravno vojaško-denarne zadeve. Vojni minister Kuhn, zal in kaj gibčen gospod, katerega sem pri tej priliki po licu spoznal, prednašal je, da zmankalo je k letnemu prevdarku za vojne potrebe precej grošev (blizo okol treh milijonov gl.); neki poslanec iz Poljske, Ziemiakowski*) pa, da govorim z besedam slovenske prislovice, je metal njegovemu vozu kaj hudomušno debela polena pod kolesa. Al baron Kuhn ni maral prijenjati, ampak zagovarjal je nekako pohlevno svojo reč tako dolgo, da je srečno dosegel svoj namen in je bil „mankovec“ odobren. —

*) Mende ravno sedajni minister.

Dvorana deželne hiše je sicer zelo ukusno ozališana; ne dela pa vendar posebnega vtisa na obiskovalce, ker se njena dolgost z širjavo ne vjema dobro in pravilno.

27. dan avgusta. (Izlet v gozdnarsko višjo učilnico Maria Brunn.) Tega dneva sem se že zdavnaj naprej veselil in sicer toliko bolj, ker me je bil dotični docent gosp. Fr. Grossbauer posebno vnel s svojimi uki za umno gozdorejo. Ob določeni popoldanski uri snidili smo se bili učitelji na kolodvoru zapadne železnice, katera je imenovana po presvitli sedajni cesarici: Elizabetina železnica. Kakor sploh vsaka nova dunajska sgrada naznanja velik napredek v zidarstvu*), tako nam tudi to v bizantinskem zlogu zidano jako obširno poslopje kaže, da vtemelitelji njegovi hoteli so s taistem posebno poslaviti in stalno vterditi spomin naše preblage in visokoslavne sedajne cesarice Elizabete. Sprednje glavno lice je ozališano od zunaj verh strehe z raznimi kipi. Veža je razdelena v dva oddelka; — prvi ima okrog in okrog hodišče, in dobiva svitlobo od zgoraj; drugi oddelek pa je skoraj enak sprelepi kapeli, in je nakitjen z umetno zdobljenim kipom presvitle Vladarice. Ko zasedemo vozove, oglasijo se v nekem vagonu zbrani odlični gg. učitelji-pevci v sprelepi in krepko doneči harmoniji neskončno prijetno, veličastno. Nisem bil z lepo kmal zavzet tako vnetih čutil. Zapustivši kolodvor pustili smo k levi prezali Schönbrunn, bili pa zdajci tudi že v Penzing-u, katera mična vas z postajo je tako rekoč vsajena med same verte. Po prijazni odperti dolini in memo plodnih polján dalje vozivši se, bilo nam je mnogo vasi k desni in levi; zlasti zanimival me je sv. Vid, kjer ima dunajski p. i. gosp. nadškof svojo navadno poletno stanovanje. Od naslednje postaje Hütteldorf se nam je okolica nekoliko počila; urno smo derdrali naprej, in kmal se nam je pokazal k levi tik železnice konec našega popotvanja, lepa vas Maria Brunn. Postaja Weidlingau, kjer smo izstopili, je bila precej dalječ gor naprej, toraj smo mogli iti od taiste po cesti prot Maria Brunn-u zopet nazaj. Skoz gosto zaraščeni drevored do kraja našega namena pridše, nas je pričakal pred vhom obširnega poslopja g. ravnatelj, ter častno pozdravil nas. Zatim pristopi naš gozdnarski g. docent Grossbauer (ki se je vsaki dan vozil od tod zarad našega poduka na Dunaj), in nam je prijazno razodel, da hoče nam drage volje razkazati vse posebnosti dalječ sloveče šole. Jako veliko poslopje ima na svojem čelu nad vhom napis:

K. k. Forstakademie.

Gegründet 1813, Hochschule seit 1867;

kakor hitro pa smo prestopili vežni prag, spoznali smo zdajci tudi, da

*) Opomnim naj vendar, da menim tu bolj le zunajnost; — jedro zidarij pa je pogosto kaj kilavo, sicer bi ne čuli zlasti poslednji čas tako pogosto o razrušenji čisto novih poslopij. Pisavec.

nahajamo se v zidinah nekdanjega samostana. Na steni k levi roki nahaja se namreč zali Marijni kip, pod taistem pa je velika kamnita školjka, v katero se je, kakor je viditi, stekal nekda iz pod kipa vodeni curek; oboki po veži, po hodiščih in tudi po raznih sobah pak so ozališani obilno z štukaturnimi kinčarijami.*) Gosp. profesor Grossbauer vodil nas je zdaj po raznih, prostorih obširnega poslopja. Obernili smo se najprej prot sobam na levo pri tleh. Perva stavila nam je na ogled orodja in sredstva za umetno sajenje, gleštanje in oskerbovanje gozda; — razne pritlikovce, ki se nahajajo po visokem gorovji na skrajnih mejah vegetacije; razmere zároda (Zuwachsverhältnisse) raznih lésnih plemen itd. — V drugi sobi vidili smo razno orodje, katerega se poslužujejo dervarji po gozdih, in sicer na Avstrijskem, Moravskem, Českem in Štajarskem; samótežne sani iz Tirolskega, inštrumente za mero dreves po debelosti, visokosti itd. — V tretji sobi razpostavljeni so bili mnogoverstni modeli za plavljenje in pèhanje lesa, razne priprave in počítovanja za ogljarije in mnogo enacega. — Četerta soba kazala nam je razne lesnine, ki se rabijo za napravo gospodarstvenega orodja. Zanimivalo me je viditi tu tudi plutni hrast (Korkeiche) iz Španjskega. — V peti sobi vidili smo mašino za robkanje (auskorken) mecesnovega semena, katera služi šoli po besedah g. docenta verlo dobro že okol 30 let. Pri tej priliki nam je jako znajdeni g. profesor priporočal obilno sajenje mecesnov, ker oni posebno hitro rastejo. Dalje je stalo v tej sobi šestero velikih izglednih deblov črnega borovca v počítovanje, kako naj se pridobiva smola. Reklo se nam je, da še le, ko so drevesa dost stara (govoril je g. profesor o 80, celo o 100 letih; al tako starih deblov se mende naše dni redko kje še kaj najde), naj se rabijo v to. Pravil nam je g. docent, da v mnogih krajih dajejo smolarijo v najem, ter dobivajo od debla po 17 do 18, v nekaterih krajih celo 20 do 30 soldev najemnine; dostavil pa tudi še zraven, da je les tacih dreves, ko se posekajo, za vsako rabo dober; le za cevi pri vodnjakih ne veljá. — Po šesti sobi razpostavljena je bila mnogoverstna razklana (sodarska) lesnina; tudi mnogo take se

*) Naj dostavim tu čisto na kratko nekatere zgodovinske čertice o Maria Brunn-u. Ko je Maksimilijan I. po smerti Matija Korvina šel s svojo vojsko prot Dunaji, da bi si prisvojil zopet to mesto, najdel je bil neki vojak v globokem vodnjaku že zdavnej poprej v tej okolici češeni, pa pred sovražnimi Ogrí skriti Marijni kip. Maksimilijan dal je blizo vodnjaka pozidati kapelico, in postavil ondi omenjeno Marijno podobo k javnemu češenju; od tod tudi nemško ime „Maria Brunn“. Ker se je ljudstvo z vedno večjo vmeno in veliko obilnostjo tu shajalo, izročil je l. 1636 Passavski škof nadvojvoda Leopold Wiljem kapelico OO. Avguštinom, ki so si pozidali samostan in tudi sedajno cerkev. Mnogo spominov se veže na oboje; omeniti hočem o pomankanji časa in prostora le dveh. O samostanu je pričel in doveršil svoj novicijat l. 1709 vmerli O. Abraham a Sancta Klara, ki slovi kot eden naj izverstnejših nemških cerkvenih govornikov svojega časa, in se njegove jako šaljive, a zraven verlo osoljene pridige še dandanes prodajajo in rade beró. Pred Maria Brunn-sko cerkevjo pa se je tudi l. 1782 dne 23. aprila poslovil cesar Jožef II. od svojega visokoslavnega gosta, Njih Svetosti Pija VI., katerih je bil iz Dunaja do le-sem pospremil, ko so se vračali zopet na svoje domovje v Rim. Pisavec.

je ondi vidilo, ki se rabi za razno godbeno orodje, zlasti za odmev (Resonanzholz). Sedma soba je bila kemični laboratorij, uravnan za 40 učencev. Ondi se zlasti natančno preiskujejo razna zemljišča in persti (Bodenanalyse); koj zraven pa je ena učnih izb. Tu nam je g. profesor kazal skoz mikroskop poprečno odrezani kos smreke, ter kaj mikavno razkladal nam tako imenovane létine (Holzringe), kolikor namreč dovzemajo drevesa vsako leto. Opomnil nas je k pozornemu opazovanju, kako zastoji vsaka létina iz dveh delčekov, od katerih je eden svitleji, eden tamnejši. Po njegovem razlaganju vidili smo, da notranji del je tanjši, žlahtnejši, toraj svitlejši, ter se imenuje v tehničnem izrazu: Frühjahrs-holz-bildung. Le-ta daje moč in življenje vejam in listju, oziroma šilovju. Drugi delček, zunajni, tehnično imenovan: Herbstholz-bildung, je bolj tamne barve, pa dokaj močnejši. Mikroskop je bil zelo velik, ter nam kazal lesne luknjice enako srebernemu satovju. Kaj zelo me je zanimalo vse to, le škoda, da nas je bilo preveč gledavcev, in se toraj ni zamogel nobeden dolgo pri opazovanju pomuditi. (Dalje prihodnjič.)

Dopisi in novice.

Iz Ljubljane. Mnogim vprašanjem z dežele, ali je naša nova deželna šolska postava z letošnjim šolskim letom stopila v veljavo, ali ne (ker še od tega ni duha, ne sluha), odgovarjamo, kakor vemo, to-le: Po svojem §. 91. stopi v dejanje ta postava res z letošnjim šolskim letom t. j., kjer se šola začénja s 1. oktobrom, 1. oktobra; kjer se pa začénja 1. novembra, pa s 1. novembrom. §. 42 pravi, da učitelj ne sme mežnariti od časa, ko bodo njegovi dohodki (prejemki) uravnani; tedaj, dokler tû pa tam učiteljevi dohodki ne bodo še uravnani, bode učitelj še vedno dobival staro plačo in tedaj tudi opravljal ali preskerboval dosedanja opravila. Nova plača (t. j. najmanj 400 gold., ali kolikor se mu bode odločilo), štela pa se bode vsakemu učitelju od začetka šolskega leta, in se mu bode pozneje, ko bode plača stalno uravnana, dodalo še toliko, kolikor mu bode po novem računu (do nove plače) še manjkalo. Kdaj pa bode nova učiteljska plača tû pa tam stanovitno uravnana, bode se ravnalo največ po tem, kako nemudoma in na tanko bodo to reč izvrševali krajni in okrajni šolski sveti. Odlasati pa se vse to vendar ne bodo moglo dalje, kakor eno leto; zakaj, po §. 89 mora biti čez leto osorej vse to že uravnano. Učitelji bodo prvo leto (kakor je bilo to tudi na Štajerskem, Koroškem i. dr.) se vé da, kakor pri vsaki novi stvari, imeli še marsikaj sitnosti, vendar ne bodo, kar plačo zadeva, kar nič na zgubi, ker se jim bode o svojem času vse povrnilo.

— V nadaljevalen tečaj jih je hodilo tukaj letos 20 učiteljev in 1 učiteljica. Pri spraševanju jih je večina dobilo znak »zadostno«. Naj bolje odlikovali so gg. Lovrenc Arkô, učitelj iz Zagorja in Janez Juvanec od št. Vida pri Žilici, Pavel Borstnik iz Preloke in gna. Franciška Verne iz Loža. Učili so se: pedagogike, šolskih postav, telovaje, zemljepisja in zgodovine, številjenja z metrično mero in geometrije.

— K učiteljskemu spraševanju, katero se je začelo 10. t. m., so se oglasili 4 učitelji iz Štajerskega, in 3 iz Kranjskega, 1 učiteljica za slovenščino. Od 10—12. je bilo pismeno, 13. ustmeno in 14. praktično spraševanje; 2 sta dostala.

Nemški krainerischer Lehrerverein je imel 2. t. m. svoj prvi občni zbor. Navzočnih je bilo iz Ljubljane učiteljev 15 in 2 učiteljici, iz ljubljanske okolice in sploh iz Kranjskega 14, tedaj skupaj 31, in nekateri pripravniki. Glasovalo jih je pa pri 50. Kaj so nek rekli — rekli so, da je šolski denar šoli na škodo, da hočejo bolje plačani biti in da naj duhovniki nikar ne bodo ravnatelji, niti nadzorniki ljudskih šol. — Vsi so rekli: Prav tako! Zvečer pri doljencu so začeli z nemško, končali s slovensko pesmijo. In tak je bil prvi zbor nemških učiteljev na Kranjskem.

— V c. kr. zalogi šolskih bukev na Dunaji je prišla ravnokar v slovenskem jeziku na svitlo: Nova avstrijska mera in vaga. Knjižica slovenskim šolam v porabo. Spisal dr. vitez Franc Močnik. — Ta knjižica obravnana na 63 stranéh vso novo mero in vago, ter kaže učitelju pot, po katerem se ima ravnati pri poduku nove meterske mere. Obsežek knjižice je: 1. Uvod; 2. desetna sestava; 3. francozka meterska sestava; 4. uredenje novih avstrijskih mer in vag; 5. prednosti novih mer in uteži; 6. računanje z desetinskimi števili; 7. računanje z novo mero in vago; 8. spreminjanje stare mere v novo in narobe; 9. nove mere in uteži in računanje z njimi v ljudske šoli. — Učiteljem, pa tudi vsem drugim, ki bi se radi temeljito seznanili z novo metersko mero, bode ta knjižica gotovo prav dobro služila. Dobiva se pri bukvarjih Giontinitu, Gerberju in Tillu po 25 kr.

Premembe v učiteljskem stanu.

Na Kranjskem. Gosp. Jožef Podgoršek poprej na gimnaziji postane pomožni glavni učitelj na c. k. izobrazišču, in gna. Ludmila Klemenčič, pomožna učiteljica na ženski vadnici v 2. razredu. Naslednji podučitelji postanejo učitelji gg.: Armič, Kokalj, Močnik, Žumer, in včasne podučiteljice sta imenovana gg. Bahovec in Razinger na mestnih šolah. Gg. Simon Rekar in Jožef Habe prideta k gosp. Waldherju. Za podučitelja v Ribnico pridečasno g. Andrej Lah in v Škofjo loko g. Janez Žerovnik.

Na Štajerskem: Na Vransko pride g. J. Škoflek za nadučitelja, g. S. Meglič za učitelja in gna. Leop. Šventner za podučiteljico. V Mozirje g. g. Prešern iz Koroškega za nadučitelja in J. Leban za podučitelja. V Gomilsko pride g. J. Sirk. — G. Anton Klodič, deželni nadzornik ljudskih šol na Štajerskem pride na enako stopnjo v Terst; na mesto njegovo pride gospod J. Rozsek, profesor na II. deržavni gimnaziji. (Bog hotel, da bi blagega gospoda štajerski učitelji ne porušali!)

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem se razpisuje: Učiteljeva služba v Črnem verhu pri Idriji, nadučiteljeva in podučiteljeva v Planini, podučiteljeva v Žireh in podučiteljeva v Starem tergu pri Ložu. Podučiteljevi službi v Pl. in St. t. se oddaste tudi učiteljcem, ki znajo v ženskih ročnih delih podučevati. Prošnje do c. kr. okr. š. sveta v Planini do 18. oktobra.

Listnica vdovskega društva: G. J. Vrančič za l. 1873. 6 gl. in g. Gregor Arko iz Trebnjega za l. 1871. 1 gl. (nova pravila veljajo za opravilno leto 1871.) za l. 1872. in 1873. po 4 gl. in za 1874. 1 gl.